

Program d'acziun a favur da l'aviez

Cun il program d'acziun "aviez" s'engaschan il servetsch forestal dal Grischun, l'uffizi da chatscha e pestga e l'uniun grischuna da chatschadras e da chatschaders da patentà (UGCP) comunablamain a favur da l'aviez. Questa spezia da planta ch'è impurtanta per l'effect da la protecziun dal gaud patescha sin grondas surfatschas da ruissas da la selvaschina d'ungla. Remedis da protecziun cunter las ruissas vegnan fatgs en cumbinaziun cun mesiras per tgirar biotops.

Tegnair en l'equiliber la selvaschina ed il gaud (S. Engler)

Las plantas e la selvaschina d'ungla fan gia da vegl ennà concurrenza in a l'auter. Perquai che las plantas creschan ad aut, na cuntanscha la selvaschina betg la feglia e las guglias verdas. Sche las plantas èn però anc pitschnas e sche la tschima vegn ruisa da la selvaschina, ha quai per consequenza che las plantas giuvnas creschan plaun u ch'ellas na creschan gnanc.

Tant la legislaziun forestala sco er la legislaziun da chatscha pretendan ch'ils effectivs da selvaschina vegnian regulads tras la chatscha uschia, ch'il gaud cun spezias da plantas che correspundan al lieu possia vegnir regiuvinà senza mesiras da protecziun spezialas. Da l'autra vart pretenda la lescha da chatscha er ch'ils effectivs da selvaschina vegnian mantegnids. Uschia sto vegnir chattada ina ballantscha tranter effectivs da selvaschina che prospereschan ed in gaud vital che ha la forza da sa regiuvinar.

Cun ils concepts da chatscha ch'èn vegnids introducids la fin dals onns 1980 per ils tschiervs, per ils chamutschs e per ils chavriels han ils donns da selvaschina en il gaud giuven pudì vegnir sminuids considerablamain. In problem stinà èn però ils aviezs: els n'èn per gronda part betg abels da sa regiuvinar. Quest fenomen ston ins d'ina vart attribuir al fatg che l'aviez è per la selvaschina d'ungla in nutriment fitg tschertgà e da l'autra vart al fatg che l'aviez è fitg sensibel, sche la tschima vegn donnegiada. Cun il program d'acziun "aviez" vul ussa il chantun Grischun cumbatter quest problem en moda effizienta cun prender mesiras da protecziun tecnicas e cun meglierar il spazi da viver. Il medem mument duai la publicitad vegnir orientada davart l'impurtanza da la chatscha sco clav en l'entir tschertgel da problems.

Il Grischun dovra aviezs (R. Hefti)

Il spazi da viver da l'aviez sco planta principala è en il Grischun sin il stgalim da muntogna superiur en la zona dal gaud da fau e da pign sco er dal gaud da pign e d'aviez. Quest stgalim s'extenda da circa 700 fin 1'600 m. s. m. Las Alps centralas èn memia autas ed han in clima memia continental, uschia che l'aviez è repartì en il Grischun en in areal dal sid ed en in areal dal nord.

L'aviez ha ina gronda impurtanza per la stabilitad da noss gauds da protecziun. Cun lur ragischs fermas e profundas verticalas u centralas sa franchisescha el lunsch en il terren e stabilisescha uschia las spundas. Perquai che las ragischs cumportan bain blessuras èn ellas er resistentas encunter crudada da crappa. L'aviez cumporta sco planta giuvna fitg bain la sumbriva e sa regiuvinescha perquai cun success er en effectivs cun bleras plantas veglias e sin spundas taissas vers nord, nua ch'i dat pauc sulegl. Per regiuvinar il gaud na ston ins perquai betg pinar grondas largias en ils effectivs vegls ed uschia po la funcziun da protecziun vegnir mantegnida.

L'aviez na vegn betg attatgà dals medems organissem donnegius (bau-scorsa e bulieus) sco il pign. Cun maschadar aviezs en ils gauds da pign pon ins perquai reducir il privel d'ina infestiun da massa dal bau-scorsa. En vista a la midada dal clima che ans spetga è l'existenza da l'aviez spezialmain impurtanta.

La mancanza permanenta da la regiuvinaziun da l'aviez en grondas parts da ses territori da derasaziun fa in pau resignar blers selviculturs da revier che s'engaschan per in gaud multifar e stabil. Il program d'acziun "aviez" vul e vegn a far frunt a quest svilup.

Il Grischun regulescha ils effectivs da selvaschina (G. Brosi):

Las plantas giuvnas vegnan apprezzadas da la selvaschina sco pavel verd. Ils aviezs vegnan magliads fitg gugent da la selvaschina, els vegnan pasculadas en moda selectiva. Uschia sa concentrescha la pasculaziun sin aviezs giuvens e la consequenza è savens quella, ch'els na vegnan betg da sa regiuvinar en moda sufficiente. Tge po contribuir la chatscha per schliar questa problematica? Ina chatscha intensiva. Cun realisar consequentmain la planisaziun da la chatscha resultan effectivs da selvaschina ch'èn adattads en lur spessezza resp. en lur grondezza a lur spazi da viver. Localmain pon ins augmentar l'intensidad da la chatscha per sminuir anc supplementarmain l'attractivitat dals quartiers da selvaschina. Quai ha però per consequenza che la selvaschina sa concentrescha alura en ils territoris cunfinants. Dapi onns vegn fatga en il Grischun ina chatscha intensiva ed uschia vegnan stabilids ils effectivs da selvaschina. Cun la chatscha intensiva è er sa meglierada la situaziun dals donns da selvaschina ils ultims 20 onns. Però er perquai che l'uman dovra pli e pli la natira per passentar ses temp liber è il squitsch en ils quartiers da selvaschina creschi considerablmain. Cun la chatscha èn colliadas er incumbensas en il senn da relaziuns equilibradas tranter ils effectivs da selvaschina e lur spazis da viver. A la fin tutgan tuts dus ensemen, la selvaschina tar il gaud ed il gaud tar il spazi da viver da la selvaschina.

Las chatschadras ed ils chatschaders sa participeschan al project "aviez"

(P. Sprecher):

Ir a chatscha na vul betg dir mo sajettar animals, tar la chatscha tutga er da promover e da tgirar il spazi da viver da la selvaschina. Uschia cultiveschan las chatschadras ed ils chatschaders dal Grischun en il rom da lur activitad da tgira mintga onn ca. 170 ha surfatschas nuncultivadas che restan uschia avertas e pon vegnir pasculadas da la selvaschina. Plinavant vegnan cultivads er urs dal gaud e saivs vivas sco er biotops speziels sco territoris umids. La valur da la lavur che vegn fatga mintga onn po vegnir stimada a passa 170'000 francs. Mo las candidatas chatschadras ed ils candidats chatschaders fan mintga onn ca. 10'000 uras lavur da tgira!

Questa obligaziun da las chatschadras e dals chatschaders visavi il spazi da viver ha intimà la UGCP a sa participar al program d'acziun "aviez". Lavurs per proteger ils aviezs giuvens vegnan er reconuschidas sco prestaziun da tgira. Las secziuns da chatschadras e da chatschaders pon surpigliar padrinadis per giuvens aviezs. Uschia s'occupan las chatschadras ed ils chatschaders da l'impurtanza da l'aviez, ma er da l'impurtanza enorma d'ina chatscha che vegn manada tenor ils principis da la biologia da la selvaschina per tut il gaud e per sia regiuvinaziun.

En quest connex na duain ins betg perder or d'egl l'unitad entira: Er la lavur da tgira tradiziunala che las chatschadras e ch'ils chatschaders fan, gida a sminuir la problematica tranter il gaud e la selvaschina. Meglras cundiziuns da pascular sminueschan il squitsch da ruier il gaud giuven. La finamira è perquai ina cumbinaziun da la chatscha, d'ina protecziun punctuala d'aviezs giuvens e da meglieraziuns generalas dals biotops.